

Cyberprzemoc – rozpoznawanie i reagowanie.

Spis treści

Wstęp.....	1
Co to jest cyberprzemocy?	2
Jakie są formy cyberprzemocy?	2
Dlaczego cyberprzemoc jest tak groźna?	3
Co możesz zrobić?.....	4
Gdzie szukać pomocy i informacji?	5

Wstęp

Cyberprzemoc odnosi się do świata technologii cyfrowych i jest zjawiskiem stosunkowo nowym. Pierwsze zgłoszenia na jego temat pojawiły się zaledwie kilkanaście lat temu. W Polsce jest postrzegany jako poważne zagrożenie od 2006 r., kiedy nagłośniona została sprawa samobójstwa gimnazjalistki z Gdańska nękaną przez rówieśników kompromitującymi filmikami. Sporadyczne akty przemocy elektronicznej, szybko przerodziły się w zjawisko masowe. Obecnie, według badań przeprowadzanych na całym świecie, szacuje się, że problem ten dotyka niemal wszystkich osób mających styczność z mediami elektronicznymi, przy czym największe nasilenie obserwowane jest wśród dzieci i nastolatków. W Polsce z aktami cyberprzemocy spotkało się około 90% uczniów, stale korzystających z mediów elektronicznych.

Szybki rozwój technologii i ułatwiony dostęp do mediów elektronicznych sprawiły, że ataki cyberprzemocy stanowią bardzo poważne zagrożenie, którego skutki mają olbrzymi wpływ na psychikę ofiary. Przeciętne dziecko w wieku szkolnym spędza prawie 4 godziny dziennie korzystając z komórki lub komputera, w tym czasie wielokrotnie pada ofiarą cyberprzemocy i niejednokrotnie, mniej lub bardziej świadomie, sam ją propaguje. Zadaniem dorosłych jest w tym wypadku podjęcie działań mających na celu profilaktykę i ochronę dziecka narażonego na ataki.

Co to jest cyberprzemocy?

Cyberprzemoc (z ang. cyberbullying) to przemocz użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych czyli głównie Internetu oraz telefonów komórkowych. Może być nim zarówno działaniem jednorazowe, jak i trwające dłuższy okres czasu, wymierzone przeciw jakiejś osobie, wbrew jej woli, wywołujące szkodę psychiczną lub fizyczną. Charakteryzuje się dużym stopniem agresji:

- werbalnej (m.in. obraźliwe komentarze, użycie wulgaryzmów, poniżanie, ośmieszanie, straszenie, szantaż)
- symbolicznej (m.in. rejestrowanie, publikowanie i upowszechnianie obraźliwych naruszających dobry wizerunek osobisty zdjęć, filmików, rysunków itp.)

Zawsze jest działaniem szkodliwym i często sprowadza się do przemocy psychicznej i seksualnej postrzeganych przez prawo jako wykroczenia lub przestępstwa. Wymienić można tu nagabywanie, nękanie, zastraszanie, szantażowanie, grożenie, rozpowszechnianie treści pornograficznych, składanie propozycji seksualnych lub publikowanie treści o takim charakterze, podszywanie się pod inne osoby, włamanie na konto/profil, kradzież danych, wyłudzenie informacji, haseł w celu użycia ich przeciw prawdziwym właścicielom itp.).

Jakie są formy cyberprzemocy?

- wykorzystanie czyjegoś wizerunku - umieszczenie, udostępnianie i rozpowszechnianie bez czyjejś wiedzy lub wbrew woli zdjęcia lub filmu przedstawiającego daną osobę;
- zniesławienie, znieważenie - wszelkie zachowania uwłaczające czyjejś godności, stanowiące przejaw lekceważenia oraz pogardy;
- pomówienie (oszczerstwo) o coś co może daną osobę poniżyć w opinii publicznej;
- wypowiedanie pod czyimś adresem znieważających wulgaryzmów lub epitetów;
- włamania - każde dostanie się bez zgody właściciela na konto mailowe, profil w serwisie społecznościowym i każde miejsce strzeżone hasłem lub innym zabezpieczeniem w celu uzyskania jakichś informacji, wprowadzanie zmian (zmiana hasła, treści czy wyglądu strony/profilu, dodanie lub usunięcie zdjęć, niszczenie, uszkodzanie), podszywanie się pod kogoś;
- groźby - grożenie komuś popełnieniem przestępstwa (np. pozbawieniem życia, pobiciem);

- szantaż - grożenie w celu zmuszenia go do określonego działania
- wulgaryzmy - używanie w Internecie w miejscach dostępnych powszechnie wulgarnych zwrotów; umieszczenie w Internecie nieprzyzwoitego zdjęcia, rysunku, obrazu;
- nękanie - złośliwe, powtarzające się niepokojenie, poprzez przesyłanie niechcianych treści (ni tylko wiadomości tekstowych ale również graficznych, medialnych);

Dlaczego cyberprzemoc jest tak groźna?

1. Ponieważ ataki cyberprzemocy mogą dotknąć KAŻDEGO, nawet jeśli w niczym nie zawinił. Nie muszą mieć logicznej przyczyny. Często są wyrazem wewnętrznej frustracji, którą hejter (atakujący) wyładowuje na ofierze.
2. Ponieważ sprawca cyberprzemocy wydaje się anonimowy. Czuje się bezkarny, wydaje mu się, że jeśli podpisuje się pseudonimem nikt go nie rozpozna.
3. Ponieważ szybkość rozprzestrzeniania się zamieszczonych treści i powszechna ich dostępność jest ogromna. Filmik ośmieszający kogoś z polskiego gimnazjum trafia do Internetu i w ciągu doby mogą obejrzeć go miliony ludzi na całym świecie.
4. Ponieważ poniżające materiały pozostają w sieci, nawet gdy przestępca został ukarany. Mimo że zostaną usunięte z miejsca, w którym pierwotnie jej zamieszczono, może się zdarzyć, że trafił już do zbyt wielu odbiorców, którzy zapisali je na kolejnych portalach.
5. Ponieważ ofiary cyberprzemocy są na nią narażone stale, bez względu na miejsce i porę. Również z powodu ich rozpoznawania w środowisku rzeczywistym. Widziani na kompromitującym filmiku są na co dzień wyśmiewani np. w klasie, na korytarzu itp.
6. Ponieważ dorośli często nie mają świadomości problemu lub mają ograniczoną wiedzę i doświadczenia z zakresu mediów elektronicznych, nie są w stanie kontrolować tego zjawiska. Ofiary – dzieci są wobec tego często bezbronni i pozostawione same sobie.
7. Ponieważ ofiara cyberprzemocy, z powodu szoku wywołanego niespodziewanym atakiem i naruszeniem godności osobistej, nie może zareagować odpowiednio, odczuwa wstyd, poniżenie, samotnie zmagają się z problemem, czując że nikomu nie może zaufać.
8. Ponieważ ofiara cyberprzemocy często postrzega siebie według tego, co mówi o niej grupa, w której funkcjonuje. Jeśli staje się przedmiotem żartów, hejtingu większości, zaczyna widzieć siebie, taką jaką pokazują ją inni, wierzyć w brak własnej wartości. Przestaje ufać w zasady przyjęte w społeczeństwie.

9. Ponieważ cyberprzemoc potrafi wyrządzić trwałe szkody w psychice człowieka, szczególnie młodego i w skrajnych przypadkach doprowadzić do poważnych zaburzeń, skutkujących nawet samobójstwem.

Co możesz zrobić?

- Obserwuj aktywność swojego dziecka w sieci. Nie zakładaj jednak fałszywych kont. To metoda, która może skutkować bardzo poważnymi konsekwencjami, wśród których utrata zaufania jest tylko drobnostką.
- Rozmawiaj z dzieckiem na temat cyberprzemocy. Wskazuj jej negatywne skutki, ucz rozważnego korzystania z sieci i uczestniczenia w mediach.
- Poinformuj dziecko o tym, jak unikać takich sytuacji oraz jak ewentualnie na nie reagować.
- Nie ignoruj problemu, nawet jeśli nie dotyczy Twojego dziecka. Widzisz akty cyberprzemocy czy hejtingu – zgłoś je do osób odpowiedzialnych za ich umieszczenie i kontrolę, np. administratorów portali.
- Przekaż dziecku, by nigdy nie krzywdziło swoich rówieśników w sieci oraz żeby nie pozostawało obojętne wobec krzywdy innych i zawsze zgłaszało dorosłym zaobserwowane przypadki cyberprzemocy.
- Obserwuj zmiany w zachowaniu dziecka, żeby wy badać czy nie zmagają się z problemem, o którym boi się powiedzieć (nagle zaczyna zamykać się w pokoju, unika kontaktów z Tobą, wygląda na wystraszone, często płacze, pogarszają się jego oceny i relacje z innymi).
- Jeśli podejrzewasz, że dziecko jest atakowane poprzez media elektroniczne, porozmawiaj z nim i dowiedz się, co się dzieje.
- Postaraj się zdobyć jak najwięcej informacji na temat jego problemu.
- Jeśli nabierzesz pewności, że masz doczynienia z cyberprzemocą, dowiedz się kim jest sprawca – Twoje dziecko może tego nie wiedzieć, ale odpowiednie dochodzenie, nawet przeprowadzone w domu może pomóc ustalić tożsamość atakującego.
- Zgłoś sprawę do odpowiednich instytucji (policja, prokuratura, organizacje pomocowe).
- Wspólnie zastanówcie się, co można zrobić w tej sytuacji.
- Zabezpiecz dowody cyberprzemocy.
- Zachowaj wszystkie wiadomości, filmy, zdjęcia i informacje dotyczące sprawy.

- Skontaktuj się ze szkołą.
- Wspólnie z pedagogiem, dyrektorem szkoły spróbujcie ustalić możliwości działania.
- Poszukaj psychologicznej pomocy dla dziecka.
- Skontaktuj się z profesjonalistami – pomocy możesz szukać u konsultantów Helpline.org.pl (tel. 0 800 100 100).

Polskie prawo nakłada na obywateli obowiązek zgłaszania popełnienia przestępstwa (W przypadku cyberprzemocy przestępstwami ściganymi z urzędu są: włamania, groźby: karalna i bezprawna). Jeżeli posiada się wiedzę o tych przestępstwach, należy zawiadomić policję lub prokuraturę.

Gdzie szukać pomocy i informacji?

www.helpline.org.pl

www.fdn.pl

www.cyberprzemoc.pl

www.dzieckowsieci.pl

www.sieciaki.pl

www.dyzurnet.pl

www.saferinternet.pl/pl/

www.116111.pl,

www.116111.fdn.pl

www.800100100.pl

Telefon dla rodziców i nauczycieli w sprawie bezpieczeństwa dzieci: 800 100 100

Telefon zaufania dla Dzieci i Młodzieży: 116111

Bibliografia:

1. Fenik K., *Psychologiczne aspekty cyberprzemocy* [w:] *Poradnik – jak reagować na cyberprzemoc*, www.kuratorium.lodz.pl.
2. Krupińska A., *Dziecko w sieci*, Helion, Gliwice 2007.
3. Podlewska J., Sobierajska W., *Prawna ochrona dzieci przed cyberprzemocą. Analiza przepisów prawnych. Doświadczenia Helpline.org.pl*[w:] *Poradnik – jak reagować na cyberprzemoc*, www.kuratorium.lodz.pl.

4. Wallace P., *Psychologia Internetu*, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2005.
5. Wojtasik Ł., *Cyberprzemoc – charakterystyka zjawiska*, [w:] *Poradnik – jak reagować na cyberprzemoc*, www.kuratorium.lodz.pl.

Opracowały:

A. Stankowska,

M. Grzywacz,